

Asia: VN/10618/2024

Lausuntopyyntö: Kuluttajansuojalain uudistaminen vihreän siirtymän edistämiseksi – Työryhmän mietintö

1. Yleiset huomionne

Ruokatieto kannattaa virheellisten ja epämääräisten väitteiden kieltämistä markkinoinnissa ja viestinnässä sekä väitteiden sääntelyn selkeyttämistä. Kuluttajien suojeleminen epämääräisiltä, perustelemattomilta tai yksipuolisilta väitteiltä on tärkeää.

Kotimaisuus ja alkuperä ovat kuluttajille keskeisiä arvoja ruokavalinnoissa, ja heillä on oikeus tietää elintarvikkeen alkuperä.

Kotimaisen raaka-aineen alkuperä on jo nykyisin hyvin jäljitettävissä, joten alkuperätiedot tulisi jättää tämän sääntelyn ulkopuolelle. Elintarvikkeen alkuperämaan ilmoittaminen on jo lainsäädännössä määritelty monin tavoin.

Todennettuun alkuperään perustuva viestintä tulee sallia jatkossakin. Esimerkiksi Hyvää Suomesta -alkuperämerkki perustuu tarkkoihin kriteereihin, ja sen käyttöä auditoidaan säännöllisesti. Merkki on mainittu sallituksi alkuperän todentajaksi asetuksissa MMMa 218/2017 ja MMMa 154/2019.

Suomessakin ruokasektorilla on tehty pitkäjänteistä kestävyystyötä, ja sen viestiminen kuluttajille tulee olla mahdollista jatkossakin. Jo nyt EU:n mittarit osoittavat suomalaisen ruoantuotannon hyviä saavutuksia. On tärkeää, ettei lainsäädännön toimeenpano estä tätä kehitystä eikä vaaranna suomalaisen ruoan menekkiä Suomessa eikä viennin kasvutavoitteita. Liian tiukka tai nopea toimeenpano heikentäisi suomalaisyritysten kilpailuasemaa.

Direktiivin aiheuttama hallinnollinen taakka on raskas, erityisesti pienille yrityksille, joiden resurssit kuluvat perustoimintoihin. Yritysten on käytävä läpi koko tuotevalikoima, markkinointimateriaalit ja jopa vanhat raportit, mikä on käytännössä raskas ja kallis urakka kaiken kokoisille toimijoille.

2. Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Direktiivin täytäntöönpanon aikataulu on yrityksille liian tiukka. Se voi johtaa hävikkiin, toimituskatkoksiin ja lisäkustannuksiin, jotka ovat erityisesti pk-yrityksille kohtalokkaita. Pienten

yri­tysten ja maatalouden näkökulmasta kolmannen osapuolen todentamisen kustannukset ovat merkittävä rasite jo valmiiksi pienestä katteesta. Tämä voi johtaa yri­tysten määrän vähenemiseen, kun pienet toimijat eivät kykene osallistumaan sertifiointeihin tai standardeihin niiden kustannusten vuoksi. Tällöin kotimainen ruoka menettää asemia ulkomaiselle ruoalle, jota useimmiten tuottavat suuret kansainväliset yri­tykset.

Yri­tyksissä tehtävä kestävyys­työ on tärkeää, ja sen viestiminen tulee olla mahdollista. Sääntelyn epäselvyys ja tiukka aikataulu voivat johtaa siihen, että yri­tykset eivät uskalla viestiä vastuullisuudesta. Tässä tilanteessa kuluttajien etu ei toteudu; tietoa on vaikea tai mahdoton saada.

2.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

-

2.2 Valtioneuvoston asetuksen uudistaminen ja perustelumuistio

-

2.3 Valvonta ja seuraamukset

-

2.4 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.3.2026, ja sen nojalla annettuja säännöksiä on alettava soveltaa 27.9.2026. Direktiivissä ei ole huomioitu sitä, että elinkeinonharjoittajien varastoissa voi olla sääntelyn soveltamisen alkaessa vielä tuotteita, joiden merkinnät eivät vastaa kaikilta osin ympäristöväättämiä ja kestävyysmerkintöjä koskevia uusia vaatimuksia. Pahimmillaan tuotteet, jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaan, voisi olla tarpeen hävittää. (Ks. tarkemmin työryhmän mietinnön s. 61–62).

Mietinnössä todetun mukaisesti Suomi pyrkii edelleen löytämään ratkaisua tähän direktiivin tavoitteiden vastaiseen kielteiseen ympäristövaikutukseen sekä yri­tyksille aiheutuvaan liiketaloudelliseen tappioon ja hallinnolliseen taakkaan neuvottelemalla asiasta Euroopan komission kanssa.

Jatkovalmistelussa arvioidaan, miten mietinnössä esiin nostettu ongelma olisi ratkaistavissa.

Lausunnonantajia pyudetaan ottamaan kantaa siihen, mitä vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin artikloja siirtymä­ratkaisun tulisi koskea ja miten mahdollinen siirtymä tulisi toteuttaa.

Käyttökelpoisten tuotteiden tarpeeton hävittäminen tulee välttää kustannusten ja ympäristöhaittojen vuoksi.

Pienillä elintarvikkeiden jalostajilla voi olla varastossa pakkausmateriaalia jopa kolmen vuoden tarpeeseen. Siksi jo vuoden siirtymäaika on liian lyhyt. Pelkkä mahdollisuus myydä varastossa olevat tuotteet loppuun ei riitä.

3. Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

-

3.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

-

3.2 Jätelain muutokset

-

3.3 Valvonta ja seuraamukset

-

4. Vaikutusten arviointi

-

4.1 Yleiset huomionne

-

4.2 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Erityisesti pienet yritykset, joilla on rajalliset resurssit, saattavat jättää käyttämättä ympäristöväittämiä markkinoinnissaan, mikä heikentää kilpailun tasapuolisuutta ja direktiivin alkuperäisen tavoitteen toteutumista. On varmistettava, että faktapohjainen viestintä kotimaisuudesta ja raaka-aineista on sallittua ilman kolmannen osapuolen sertifikaattia.

Tulkinnanvaraisuutta ei saa olla siinä, mitkä nykyiset merkit luetaan kestävyysmerkinnöiksi tai ympäristöväittäviksi. Tuotteen alkuperä, kotimaisuus ja ruokavaliotiedot (esim. vegaaninen) ovat objektiivisia faktoja, eivät harhaanjohtavia väitteitä. Lainsäädännön tulee selkeästi sallia näiden tietojen näkyvä esittäminen ilman, että niitä tulkitaan kielletyiksi kestävyysmerkinnöiksi.

Myös markkinointi- ja tuotenimet voidaan nähdä ympäristöväittäminä, mikä voi johtaa mittaviin brändimuutoksiin. Tällainen aiheuttaisi valtavasti lisätyötä ja tulisi kalliiksi yrityksille.

4.3 Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

-

5. Ehdotus korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi. Tavaroiden korjaamisdirektiivin 13 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat vähintään yhden toimenpiteen, jolla edistetään korjaamista. Jäsenvaltion on ilmoitettava siitä Euroopan komissiolle viimeistään 31.7.2029. Työryhmä ei ole tässä vaiheessa päätenyt esittämään mitään yksittäistä toimenpidettä artiklan täytäntöön panemiseksi. Voitte kuitenkin alla ehdottaa näkemyksenne korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi.

-

6. Muut huomiot

-

Syväniemi Anni-Mari
Ruokatieto Yhdistys ry